

ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ORCID 0000-0003-4857-7645

Актуальність проблеми дослідження зумовлена необхідністю розуміння і забезпечення оптимального, благополучного функціонування особистості у різних сферах, зокрема у професійній. Це особливо актуально для складних професій, де фахівці, працюючи в особливих і екстремальних умовах, потребують заходів психологічної підготовки, підтримки та відновлення. Показано, що проблема визначення особливостей психологічних ресурсів працівників Національної поліції України у професійній діяльності залишається остаточно не вивченою та характеризується наявністю гостро визначених протиріч, головним чином між постійно зростаючим запитом суспільства на здійснення ефективної і результативної професійної діяльності працівників Національної поліції України і недосконалістю психологічного забезпечення поліцейської діяльності.

У емпіричному дослідженні взяло участь 216 слідчих поліції чоловічої статі зі стажем службової діяльності 5-18 років, які проходили курси підвищення кваліфікації на базі Харківського національного університету внутрішніх справ. Використано багатовимірне шкалювання результатів оцінки досліджуваними 62 понять соціально-професійного оточення, отриманих за допомогою методу семантичного диференціалу. Визначено особливості психологічних ресурсів працівників Національної поліції з різними рівнями ефективності професійної діяльності за сферами: ставлення до себе, орієнтації в часі, ставлення до професії, ставлення до сім'ї, сфера дозвілля, джерела проблем. Зроблено підсумок, що основними відмінностями в контексті психологічних ресурсів працівників Національної поліції України з різними рівнями ефективності професійної діяльності є ставлення до об'єктів і явищ сімейної і професійної сфер, самоставлення.

Ключові слова: психологічні ресурси, працівники Національної поліції, поліцейська діяльність, багатовимірне шкалювання.

Постановка проблеми. У сучасній позитивістській парадигмі психології дуже широко використовується поняття психологічних ресурсів

(Сашуріна, 2020), це пов'язано з необхідністю розуміння і забезпечення оптимального, благополучного функціонування особистості у різних сферах, зокрема у професійній. Це особливо актуально для складних професій, де фахівці, працюючи в особливих і екстремальних умовах, потребують заходів психологічної підготовки, підтримки та відновлення.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що в центрі уваги науковців перебувають важливі питання пошуку і розвитку психологічних ресурсів фахівця правоохоронної сфери. Разом із тим, проблема визначення особливостей психологічних ресурсів працівників Національної поліції України у професійній діяльності залишається остаточно не вивченою та характеризується наявністю гостро визначених протиріч:

- між постійно зростаючим запитом суспільства на здійснення ефективної і результативної професійної діяльності працівників Національної поліції України і проблемою невдоволеності працівників поліції проходженням служби;

- між необхідністю чіткого розуміння механізмів і особливостей розвитку психологічних ресурсів в процесі психологічного супроводу і відсутністю єдиного розуміння цього процесу у психологічних службах системи МВС України;

- між потребою практичних психологів Національної поліції в здійсненні цілеспрямованих і організованих розвивальних впливів на особистість персоналу поліції для розвитку у них особистісних ресурсів та відсутністю достатньої кількості необхідних науково-методичних доробок.

Це в сукупності визначає актуальність досліджуваної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Запорукою ефективної праці поліцейського є наявність у нього певних зовнішніх і внутрішніх антистресових ресурсів професійної діяльності. До зовнішніх дослідники відносять систему психологічного забезпечення професійної діяльності, підтримку колег і сім'ї, наявність вільного часу та дозвілля тощо. Внутрішніми, психологічними ресурсами можуть виступати: мотивація професійної діяльності, адекватна самооцінка, емоційно-вольові якості характеру тощо (Сашуріна, 2020; Ларіонов, 2020). Вказані психологічні якості і властивості мають тенденцію до виснаження в ході професійної діяльності, якщо вона сприймається працівником як тривала, небезпечна, безглузда, стресонасичена тощо.

В науковій літературі відмічено низку наслідків зниження або втрати внутрішньо-психологічних ресурсів діяльності, серед яких: зниження показників ефективності діяльності, втрата інтересу до професії, професійна деформація особистості професіонала, міжособистісні конфлікти тощо. Крім того, внаслідок зниження задоволеності від професії, з'являється тенденція до поширення

негативних явищ у інші сфери життя, зокрема сімейну (Ващенко, 2018).

Аналіз психологічної літератури по проблемам ефективності поліцейської діяльності дозволив констатувати, що виявлення психологічних ресурсів професійної діяльності поліцейських передбачає об'єктивацію, конкретизування того процесу особистісного розвитку або психічного феномену, які обов'язково характеризуються високою психологічною ціною, вимагають від особистості спроможності зробити певний внесок, чимось пожертвувати задля своєї реалізації. Визначено, що найчастіше розглядають ресурси особистісної стресостійкості (життєстійкості), саморегуляції та саморозвитку (самореалізації) (Сашуріна, 2020).

В сукупності психологічні ресурси складають певний запас, резерв, який дозволяє особистості активно виконувати усі функції, бути суб'єктом власного життя, тобто є релевантними психологічному потенціалу (Штепа, 2017). Важливою відмінністю ресурсів від резервів, є їх невичерпність або здатність до відновлення (Ващенко, 2018).

Мета статті – визначити особливості психологічних ресурсів особистості працівників Національної поліції України в контексті ефективності їх професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. У дослідженні взяло участь 216 слідчих поліції чоловічої статі зі стажем службової діяльності 5-18 років, які проходили курси підвищення кваліфікації на базі Харківського національного університету внутрішніх справ. Групи дослідження були сформовані за експертною оцінкою рівня ефективності професійної діяльності.

Використано багатовимірне шкалювання результатів оцінки досліджуваними важливих понять соціально-професійного оточення, отриманих за допомогою методу семантичного диференціалу. В якості вихідних даних (об'єктів) були взяті 62 поняття, що відбивають різнопланові об'єкти і явища, присутні в житті досліджуваних: друг; сім'я; минуле; який я насправді; виснаження; заробіток; зміни; печаль; дім; начальник; захоплення; фінанси; гнів; дитина; неприємності; цікаве заняття; діти; страх; мої обов'язки; майбутнє; недовіра; творчість; зло; співробітники; роздратування; кар'єра; зрада; домашнє господарство; добро; професія; гроші; заборона; насильство та ін.

На першому етапі отриманий список термінів-понять був оцінений досліджуваними за допомогою стандартної методики семантичного диференціалу (СД), яка складається з 18 семибальних шкал. Таким чином, було отримано прямокутні матриці індивідуальних відмінностей (62 * 18), які в подальшому були оброблені за допомогою процедури багатовимірного шкалювання.

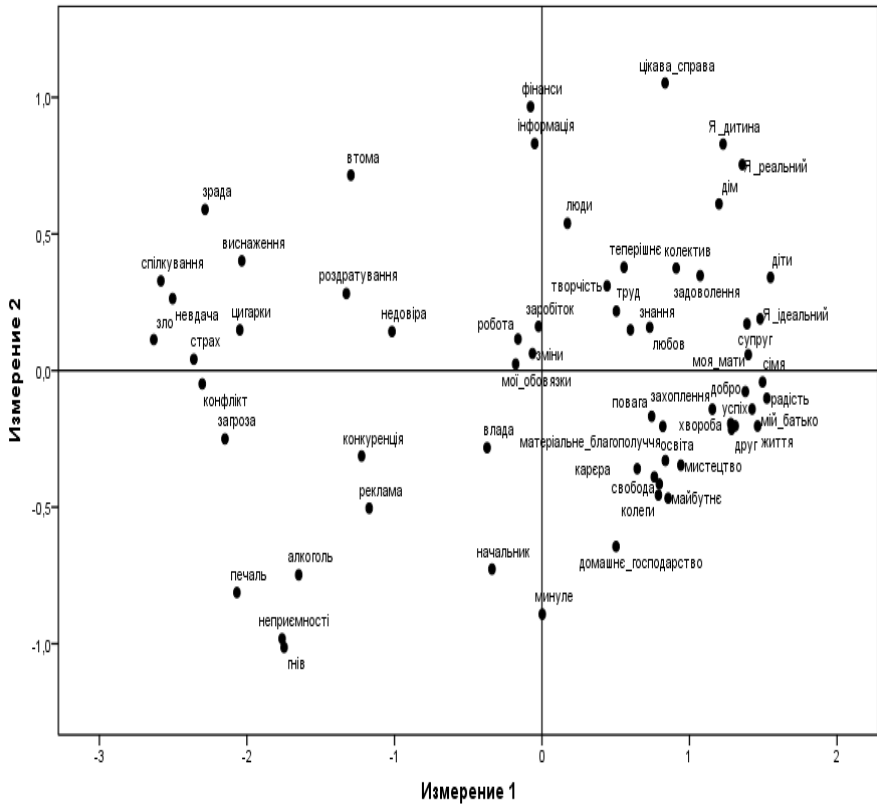

Рис 1. Узагальнений семантичний простір системи ставлень слідчих з достатнім рівнем ефективності професійної діяльності

В ході проведення методики «Семантичний диференціал» список термінів-понять подавались досліджуваним в неструктурованому вигляді, але для зручності аналізу вони нами були згруповані в такі кластери:

1. Самоставлення: Я-реальний, Я-ідеальний, Я-дитина.
2. Часова лінія, досвід: минуле, теперішнє, майбутнє.
3. Сфера професії: робота, труд, колеги, колектив, начальник, професія, кар'єра, фінанси, матеріальне благополуччя тощо.
4. Сфера сім'ї: батько, мати, супруг(а), діти, домашнє господарство,

сім'я, дім, тощо.

5. Сфера дозвілля: захоплення, цікаве заняття, друг, алкоголь, тощо.

6. Соціальні поняття: люди, інформація, управління, реклама, конкуренція, творчість, спілкування, свобода, освіта, тощо.

7. Емоції та стани: задоволення, страх, втома, загроза, хвороба, радість, недовіра, виснаження, конфлікт, роздратування тощо.

Подальший аналіз здійснювався по групам дослідження.

1. Слідчі з достатнім рівнем ефективності професійної діяльності.

На рис. 1 представлений узагальнений семантичний простір професійно-важливих понять досліджуваних слідчих з достатнім рівнем ефективності професійної діяльності. Отриманий семантичний простір виявився двовимірним, і пояснює 71% дисперсії показників семантичного диференціалу.

Аналізуючи представлений рисунок, слід зробити низку узагальнень щодо особливостей психологічних ресурсів професійної діяльності слідчих цієї групи.

1. Поняття «Я-реальний» в спільному семантичному просторі понять найближче розташовано до понять сімейної сфери: «Я-дитина», «Дім», «Цікава справа». Досліджувані цієї групи ідентифікують себе перш за все як чоловіків, для них праця є засобом забезпечення себе та своєї сім'ї. Однак для них доступним і звичним є ресурсний дитячий его-стан, в якому доступно відновлення ресурсів. В цьому ж кластері позитивні емоційно забарвлені поняття «Моя мати», «Творчість», «Труд», «Знання», «Люди», «Колектив тощо, отже самотавлення досліджуваних цієї групи позитивне, воно базується на основному ресурсі – соціальній підтримці з боку сім'ї і колективу.

Спостерігаємо наявність значної відстані між поняттями «Я-реальний» та «Я-ідеальний», що свідчить про те, що бажаний, перспективний его-стан досліджуваними ще не досягнутий. Це виступає джерелом активності особистості, спрямованої на скорочення цієї відстані, тобто на саморозвиток. Поняття «Я-ідеальний», «життя» і «успіх» розташовані поруч, в переліку життєвих цілей, таким чином: просто жити, переживати задоволення в теперішньому, мати захоплення, сім'ю, коло друзів, освіту, кар'єру тощо. Видно, що це індивідуальні цілі, які будуть відмінними для кожного досліджуваного, однак скупчення цих понять навколо «Я-ідеальний» свідчить про наявність достатньо розробленої системи цілей і цінностей в цій групі досліджуваних.

2. Слідчі цієї групи неемоційно ставляться до свого минулого, мають суб'єктивно безпроблемний досвід, найближче до цього поняття знаходяться «Начальник» і «Домашнє господарство», що відображає дві головні сфери активності досліджуваних: професія і сім'я. Поняття «Майбутнє» пов'язано з

позитивними поняттями «Кар'єра», «Свобода», «Колеги», «Мистецтво», що позначає реалістичні очікування досліджуваних, пов'язані зі збільшенням особистої свободи по мірі зростання професійної успішності, досягненням майстерності у професії («професія як мистецтво»). Так само позитивно досліджувані цієї групи ставляться до теперішнього часу свого життя, поряд з ним поняття: «Труд», «Колектив», «Творчість», «Задоволення», «Люди». Видно, що досліджувані усвідомлюють комунікативний характер професійної діяльності, достатньою мірою задоволені проживанням актуального періоду життя, де вона переважає. Водночас, слід відмітити проблеми соматичного здоров'я досліджуваних, хвороби є дуже актуальними для теперішнього їх стану.

3. Ставлення до понять професійного кластеру реалістичне. Робота сприймається ними як обов'язок, видно, що поняття роботи знаходиться найближче до понять «Зміни», «Заробіток», «Творчість», «Влада». Це повною мірою відбиває психологічний зміст слідчої діяльності як нетривіальної, неалгоритмічної, пов'язаною з реалізацією владних повноважень. Кар'єрні експектації відкладені досліджуваними цієї групи на майбутнє, при цьому поняття «Кар'єра» і «Начальник» віддалені одне від одного, що вказує на прагнення реалізовувати інші управлінські стратегії, ніж ті, що демонструють наявні керівники. Загалом ставлення слідчих до своїх керівників неемоційне.

Видно, що для успішних слідчих інформація – це «фінанси», вони прагнуть поінформованості, сприймають інформацію як цінність, можливо – як товар.

Визначено негативне ставлення слідчих до процесу професійного спілкування: воно асоціюється зі злом, невдачами, страхом, виснажує досліджуваних. Ймовірно це пов'язано з тим, що комунікативні ситуації слідчих здебільшого негативні, вони виникають з приводу злочинів, мають конфліктний характер. Нажаль, використаний метод не дає змоги проаналізувати, які саме аспекти спілкування є психотравматичними для слідчих обох груп.

4. Ставлення слідчих цієї групи до понять сімейної сфери в цілому позитивне. Видно однакову роль їх батьків у вихованні, позиції цих понять у семантичному просторі наближуються одна до одної. Батьки є прикладом та взірцем для саморозвитку досліджуваних цієї групи, «Я-ідеальний» у них найближче розташовано до поняття «Моя мати», що вказує на джерела самоідентифікації. Поняття «Дружина» знаходиться поряд з поняттями, що позначають батьків і сім'ю, асоційовано з емоційно-позитивно забарвленими поняттями, що вказує на благополуччя функціонування сімейної сфери у слідчих цієї групи, розуміння сім'ї як ресурсу особистісного розвитку і відновлення.

5. У сфері дозвілля слідчих цієї групи констатовано невизначену ситуацію, вони захоплюються спілкуванням з друзями, мистецтвом, самоосвітою, водночас все це не є по справжньому «цікавим заняттям». З обговорень результатів методики з досліджуваними стало зрозуміло, що на повноцінне дозвілля їм не вистачає часу, здебільшого для відновлення вони використовують прості активності (дивитись фільми, читати книги, спати тощо), не мають сформованих ритуалів відпочинку. Загалом ця сфера є не є актуальною, переноситься ними «на майбутнє». Розвиненість сфери дозвілля слугує джерелом ресурсів та адаптаційних можливостей особистості, тому це має стати підставою для психологічної роботи з цією групою досліджуваних.

6. Джерела тривоги та психологічних проблем у досліджуваних цієї групи. По-перше, це конкурентний характер життя, що провокує переживання негативних емоцій (загроза, печаль, гнів) та може вмикати дезадаптивні компенсаторні механізми (вживання алкоголю на фоні невдач). Але, слід зазначити, що професійні колективи сприймаються слідчими цієї групи як не конкурентні. По друге, це конфліктність професійного спілкування і переживання негативних емоцій з приводу такої взаємодії, яке вони намагаються опанувати палінням. Мішенями психологічної підготовки для досліджуваних слідчих цієї групи повинні стати засади ненасильницької комунікації, формування у них асертивності.

Інші негативні поняття не мають семантичного наповнення, тобто вони суб'єктивно незначною мірою присутні в житті слідчих (втома, роздратування, недовіра).

2. Слідчі з недостатнім рівнем професійної успішності.

У групі слідчих з недостатнім рівнем професійної успішності отримано двовимірний семантичний простір, який на 68% пояснює дисперсію показників семантичного диференціалу. Він представлений на рис. 2.

Аналізуючи представлений рисунок, слід зробити низку узагальнень щодо особливостей психологічних ресурсів професійної діяльності досліджуваних цієї групи.

1. Поняття «Я-реальний» асоціативно пов'язано у досліджуваних із поняттями: «Друг», «Життя», «Задоволення», «Професія», «Успіх», «Майбутнє», і в семантичному просторі практично співпадає з поняттям «Я-ідеальний». Це свідчить про те, що слідчі цієї групи оптимістично налаштовані, життєрадісні, полюбляють життя як таке. Вони суб'єктивно вже досягли успіху у житті, що не співпадає з об'єктивною оцінкою їх професійної успішності керівниками. Практичне співпадіння его-реального і его-ідеального стану ставить під сумнів можливості саморозвитку для слідчих цієї групи: досягнутий стан справ переживається ними як кращий з можливих, і він же проєктується у

майбутнє. Певна міра незадоволення собою завжди виступає як джерело активності, підстава для корекції поведінки, чого в цьому випадку не відбувається. Також важливо, що на відміну від досліджуваних попередньої групи, слідчі з недостатнім рівнем ефективності професійної діяльності мають недостатній доступ до дитячого еґо-стану. Це звужує можливості щодо відновлення психологічних ресурсів, яке відбувається в регресному стані, наприклад під час ігрової активності.

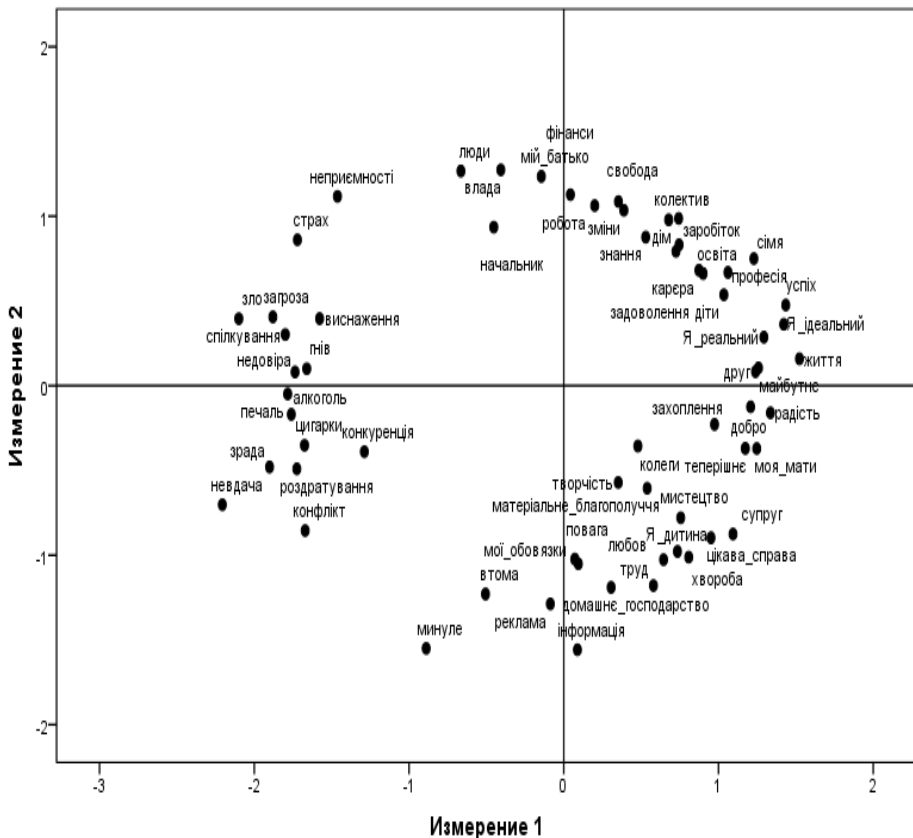

Рис. 2. Узагальнений семантичний простір системи ставлень слідчих з недостатнім рівнем ефективності професійної діяльності

2. Як і в попередній групі, минуле з великою ймовірністю витісняється слідчими з недостатнім рівнем ефективності професійної діяльності. Найближче до поняття «Минуле» знаходяться поняття «Втома», «Реклама», «Мої обов'язки» та «Інформація». Видно, що вони вважають себе перевтомленими від виконання обов'язків, переживають інформаційний стрес від перенасиченості інформацією. Теперішній час оцінюється досліджуваними як наповнений подіями з професійної і сімейної сфери, позитивними емоціями. Поняття «Майбутнє» у спільному семантичному просторі понять розташовано поруч з «Теперішнім», можна констатувати що вони живуть планами і перспективами. Найбільш показово, що поняття «Життя» і «Майбутнє» майже співпадають, це показує наявність певної установки щодо того, що «життя буде потім». Таке зміщення часової лінії веде до накопичення тривоги та формування жорстких способів боротьби з нею, переважає фантазування над реальним опануванням життєвих ситуацій.

3. Ставлення до професії у слідчих цієї групи неоднозначне. Більш загальні поняття «Професія», «Кар'єра», «Робота» мають позитивне семантичне навантаження, пов'язані з фінансами, успіхом, видно орієнтацію на батьків як приклад у цій сфері. Водночас, вище відмічено, що досліджувані втомлені від виконання обов'язків, не бачать цінності інформації у професії, натомість робота для них – це переважно реалізація власних повноважень.

Відмічено суміщення професійної і сімейної сфер у досліджуваних цієї групи, на відміну від попередньої групи, поняття сімейної і професійної сфер не утворюють кластери. Фактично, слідчі цієї групи живуть на роботі, вважають колег кращими друзями, професія для них – це сім'я. Відсутність кордонів між сім'єю і роботою заважає їм відновлювати ресурси, ймовірно виступає джерелами непорозуміння у сім'ях.

Досліджувані вважають, що вже досягли матеріального благополуччя, його підстава – творче виконання щоденних обов'язків, вони орієнтовані на повсякденний заробіток. Натомість, кар'єрне зростання не розглядається ними в аспекті покращення фінансового становища.

4. Відносно сфери сім'ї, досліджувані цієї групи демонструють ідентифікацію з батьками відносно поведінки в колективі, ставлення до фінансів, освіти і соціальних процесів. Ідентифікація з матерями відбувається у них в сфері інтимно-особистісних стосунків, дозвілля та планів на життя.

5. Констатовано сформованість сфери дозвілля досліджуваних цієї групи. Цікаве заняття для них – це інтимні стосунки, любов, мистецтво, домашнє господарство.

6. Джерела тривоги і психологічних проблем у слідчих цієї групи представляються подібними до досліджуваних попередньої групи. По-перше, це

негативне ставлення до професійного спілкування, воно сприймається як загроза, виснажує, гнівить. По-друге, це конфліктне і конкурентне середовище праці, яке дратує, печалить. По-третє – використання неадаптивних копінг-стратегій у подоланні неприємностей (алкоголь, паління, конфліктність і суперництво, дистанціювання і недовіра до людей). По четверте, і мабуть головне – це страх неприємностей, що зумовлює пасивну професійну позицію, вибір на користь уникання невдач в складних і загрозованих ситуаціях.

Висновки. Узагальнюючи викладене, слід вказати на наявність низки принципових відмінностей у психологічних ресурсах слідчих з різними рівнями успішності професійної діяльності. Для зручності, вони представлені у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Принципові відмінності психологічних ресурсів професійної діяльності слідчих з різними рівнями ефективності професійної діяльності

Достатня ефективність професійної діяльності	Недостатня ефективність професійної діяльності
1. Ставлення до себе	
Задоволені життям. Незадоволені собою, що створює умови для саморозвитку. Вважають себе «великими дітьми». Основний ресурс – соціальна підтримка сім'ї.	Задоволені собою і життям. Практичне співпадіння его-реального і его-ідеального стану ставить під сумнів можливості саморозвитку: досягнутий стан справ переживається як кращий з можливих, і він же проєктується у майбутнє. Вважають себе «дорослими», мають обмежений доступ до дитячого ресурсного его-стану.
2. Орієнтація в часі	
Минуле – витісняється, неемоційне ставлення. Теперішнє – позитивне, в основному наповнене професійними поняттями. Майбутнє – позитивне, асоціюється з досягненням свободи, звільненням від рутини, творчим виконанням професійних функцій. Поняття чітко диференціюються по часовій лінії, живуть сьогоднішнім.	Минуле – витісняється, неемоційне ставлення. Теперішнє і майбутнє – позитивні, поняття не диференційовані по часовій лінії, живуть майбутнім (фантазуванням, плануванням).
3. Ставлення до професії	
Сприймають професійну діяльність як	Втомлені від виконання обов'язків, не

нетривіальну, неалгоритмічну, пов'язану з реалізацією владних повноважень. Кар'єрні експектації відкладені на майбутнє. Цінують інформацію, прагнуть поінформованості.	бачать цінності інформації у професії, натомість робота для них – це переважно реалізація власних повноважень. Суміщення професійної і сімейної сфери, відсутність кордонів особистого життя.
4. Ставлення до сім'ї	
Батьки рівною мірою є джерелами для самоідентифікації. Благополуччя функціонування сімейної сфери, розуміння сім'ї як ресурсу особистісного розвитку і відновлення.	Ідентифікація з батьками відносно поведінки в колективі, ставлення до фінансів, освіти і соціальних процесів. Ідентифікація з матерями у сфері інтимно-особистісних стосунків, дозволя та планів на життя.
5. Сфера дозвілля	
На повноцінне дозвілля не вистачає часу, здебільшого для відновлення використовують прості активності, не мають сформованих ритуалів відпочинку. Загалом ця сфера є не актуальною, відпочинок переноситься «на майбутнє».	Сформована сфера дозвілля, наявність ритуалів відпочинку, стійких захоплень.
6. Джерела проблем	
Конкурентний характер життя, що провокує переживання негативних емоцій (загроза, печаль, гнів) та може вмикати дезадаптивні компенсаторні механізми (вживання алкоголю на фоні невдач). Конфліктність професійного спілкування і переживання негативних емоцій з приводу такої взаємодії, опановується палінням	Негативне ставлення до професійного спілкування, воно сприймається як загроза, виснажує, гнівить. Конфліктне і конкурентне середовище праці, яке дратує, печалить. Використання неадаптивних копінг-стратегій у подоланні неприємностей (алкоголь, паління, конфліктність і суперництво, дистанціювання і недовіра до людей). Страх неприємностей, що зумовлює пасивну професійну позицію, вибір на користь уникання невдач в складних і загрозливих ситуаціях

Література

1. Ващенко І. В., Іваненко Б. Б. Психологічні ресурси особистості в подоланні складних життєвих ситуацій. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Вип. 40, 2018. С. 33-49.

2. Ларіонов С. О., Сашуріна О. Ю. Психологічні ресурси особистості правоохоронця: погляд на проблему. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Харків : ХНУВС, 2020. С. 208-211.

3. Сашуріна О.Ю. Психологічні ресурси особистості: концептуалізація поняття / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. P. 7-13.

4. Штепа О. Ресурсний стан: психологічний аналіз та інтерпретація. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 142-149.

5. Kolesnichenko O., Larionov S. Professional-personal potential of the head Ministry of internal affairs of Ukraine / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges : Monograph. Opole, 2020. С. 183-189.

References

1. Vashchenko I. V., Ivanenko B. B. (2018). Psykholohichni resursy osobystosti v podolanni skladnykh zhyttievnykh sytuatsii [Psychological resources of the individual in overcoming difficult life situations]. *Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuks NAPN Ukrainy [Collection of scientific works of K-PNU Ivan Ogiienko, Institute of Psychology G.S Kostyuk. NAPS of Ukraine]*, 40, 33-49 [in Ukrainian].

2. Larionov S. O., Sashurina O. Yu. (2020). Psykholohichni resursy osobystosti pravookhorontsia: pohliad na problemu [Psychological resources of the militiaman's personality: a look at the problem]. *Psykholohichni ta pedahohichni problemy profesiinoy osvity ta patriotychnoho vykhovannia personalu systemy MVS Ukrainy: tezy dopovidei vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Psychological and pedagogical problems of professional education and patriotic education of the personnel of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: abstracts of reports of the All-Ukrainian scientific-practical conference]*. Kharkiv : HNUVS, 208-211 [in Ukrainian].

3. Sashurina O.Yu. (2020). Psychological resources of the personality: conceptualization of the concept / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges. Monograph. Opole: The Academy of Management

and Administration in Opole, 7-13 [in English].

4. Shtepa O. (2017). Resursnyi stan: psykholohichniy analiz ta interpretatsiia [Resource state: psychological analysis and interpretation]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia psykholohichni nauky [Bulletin of Lviv University. Psychological sciences series]*, 1, 142-149 [in Ukrainian].

5. Kolesnichenko O., Larionov S. (2020). Professional-personal potential of the head Ministry of internal affairs of Ukraine / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges : Monograph. Opole, 183-189 [in English].

Sashurina O. Yu.

PSYCHOLOGICAL RESOURCES OF THE PERSONALITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE EFFICIENCY OF PROFESSIONAL ACTIVITY

The urgency of the research problem is due to the need to understand and ensure optimal, successful functioning of the individual in various fields, including professional. This is especially true for complex professions, where professionals, working in special and extreme conditions, need measures of psychological training, support and recovery. It is shown that the problem of determining the features of psychological resources of the National Police of Ukraine in professional activities remains unexplored and is characterized by sharp contradictions, mainly between the growing demand of society for effective and efficient professional activities of the National Police of Ukraine and the imperfection of psychological support .

The empirical study involved 216 male police investigators with 5-18 years of service, who underwent refresher courses at the Kharkiv National University of Internal Affairs. Multidimensional scaling of the results of the study of 62 concepts of socio-professional environment obtained using the method of semantic differential was used. The peculiarities of the psychological resources of the National Police with different levels of efficiency of professional activity in the following areas are determined: attitude to oneself, orientation in time, attitude to the profession, attitude to family, leisure, sources of problems. It is concluded that the main differences in the context of psychological resources of the National Police of Ukraine with different levels of professional efficiency are the attitude to objects and phenomena of family and professional spheres, self-esteem.

Key words: *psychological resources, police officers, policing, multidimensional scaling.*

Сашуріна Олена Юрїївна – аспірант, кафедра соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ.